



Archeologienota: Het archeologisch bureauonderzoek aan de Kroonstraat te Ertvelde (Evergem)



Annelies De Raymaeker
Lawrence Dingens

Tienen, 2018
Studiebureau Archeologie bvba

Archeologienota: Het archeologisch bureauonderzoek aan de Kroonstraat te Ertvelde (Evergem)

**Annelies De Raymaeker
Lawrence Dingens**

**Tienen, 2018
Studiebureau Archeologie bvba**



Colofon

Archeologienota: Het archeologisch bureauonderzoek aan de Kroonstraat te Ertvelde (Evergem)
--

Initiatiefnemer:	Danneels Development NV
Projectleiding:	Annelies De Raymaeker
Erkend archeoloog:	Annelies De Raymaeker
Auteurs:	Annelies De Raymaeker, Lawrence Dings
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bvba (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

Studiebureau Archeologie bvba
Bietenweg 20
3300 Tienen
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

Inhoudstafel

Inhoudstafel	p. 1
Hoofdstuk 1 Bureauonderzoek	p. 2
1.1 Beschrijvend gedeelte	p. 2
1.1.1 Administratieve gegevens	p. 2
1.1.2 Archeologische voorkennis	p. 4
1.1.3 Onderzoeksopdracht	p. 4
1.1.4 Beschrijving van de geplande werken	p. 5
1.1.5 Werkwijze	p. 8
1.2 Assessmentrapport	p. 9
1.2.1 Landschappelijke ligging van het projectgebied	p. 9
1.2.2 Historische beschrijving van het projectgebied	p. 13
1.2.3 Archeologisch kader van het projectgebied	p. 19
1.2.4 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied	p. 21
Hoofdstuk 2 Programma van maatregelen	p. 24
2.1 Administratieve gegevens	p. 24
2.2 Gemotiveerd advies	p. 24
2.3 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem	p. 29
2.3.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen	p. 29
2.3.2 Onderzoeksstrategie, methode en technieken	p. 30
2.3.3 Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk	p. 32
2.3.4 Timing veldwerk	p. 32
Bibliografie	

Hoofdstuk 1 Bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

1.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2018G132

Initiatiefnemer: Danneels nv

Aanleiding: De opgemaakte archeologienota kadert in een geplande verkavelingsaanvraag met een projectgebied met een oppervlakte van 4.868 m². De verkaveling beslaat de realisatie van 13 halfopen of gesloten woningen binnen het vergunningsgebied. Daarmee valt de vergunningsaanvraag binnen de aanvragen waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen 3.000 m² of meer bedraagt (Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 en de Code van Goede Praktijk).

Erkend archeoloog: Annelies De Raymaeker OE/ERK/Archeoloog/2016/00148
Studiebureau Archeologie bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00002

Locatie: Evergem, Kroonstraat (fig. 1.1 en 1.2)
Bounding box: punt 1: x= 106708, y= 208190
punt 2: x= 106866, y= 208270
Evergem, Afd. 4, Sectie F, percelen 267Y, 267Z

Periode uitvoering: 28 – 29 mei 2018

Relevante termen: Bureauonderzoek, zandstreek, buiten archeologisch gebied

Verstoorde zones: Er zijn geen verstoorde zones binnen het projectgebied.

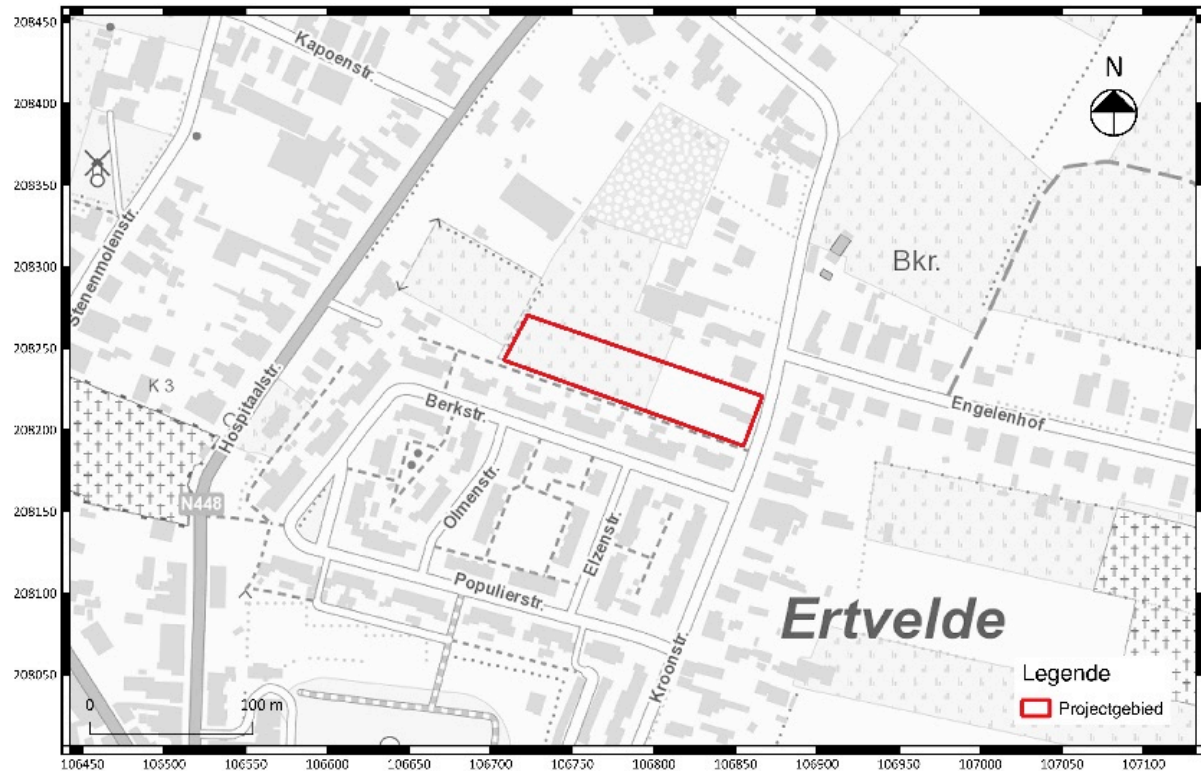


Fig. 1.1: Uittreksel van de topografische kaart met situering van het projectgebied (©Databank Ondergrond Vlaanderen).

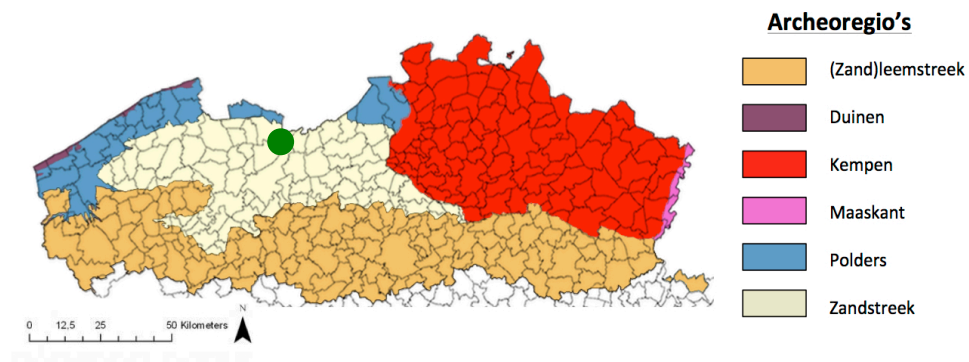


Fig. 1.2: Situering van het projectgebied binnen de verschillende Vlaamse archeoregio's¹.

¹ <https://onderzoeksbilans.onroerendergoed.be/onderzoeksbilans/archeologie>

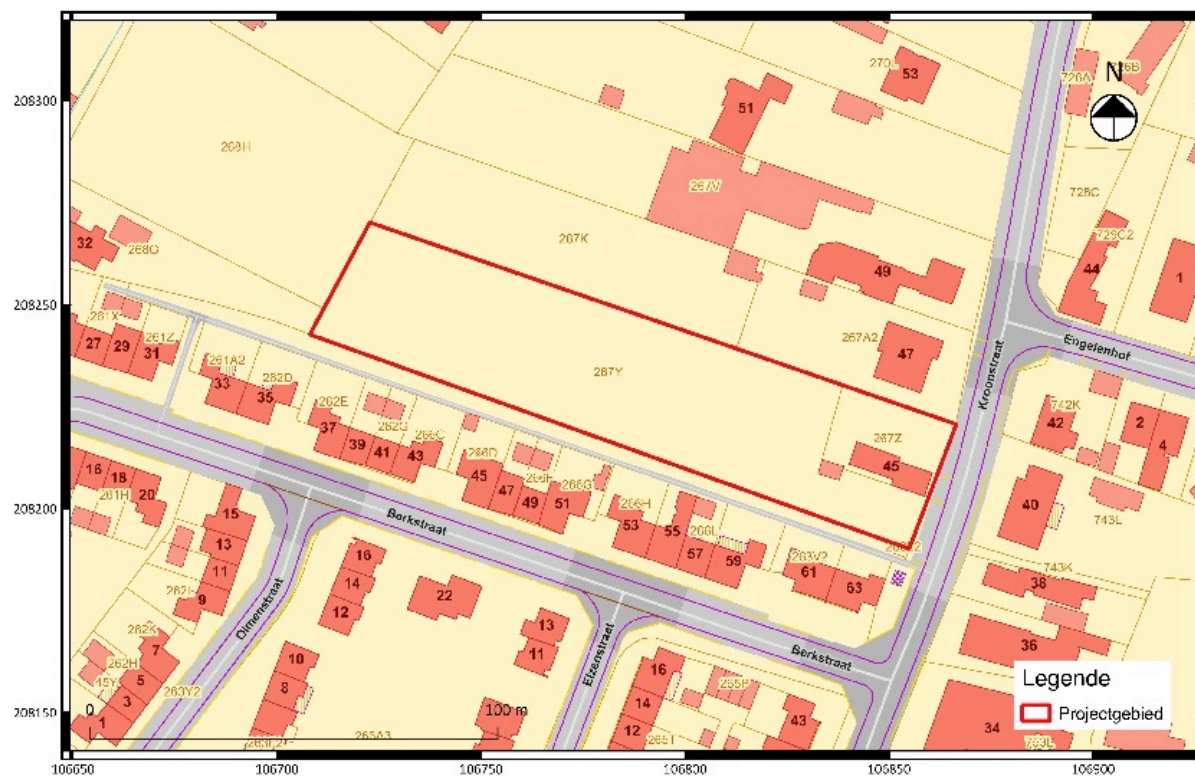


Fig. 1.3: Uittreksel van het kadasterplan met situering van het projectgebied (©CADGIS).

1.1.2 Archeologische voorkennis

Op 2 september 2016 werd een archeologienota ingediend (ID450)² met betrekking tot de percelen ten noorden van het projectgebied waarvan perceel 267Y deel uitmaakt. De archeologienota werd opgesteld door Studiebureau Archeologie bvba ter aanleiding van een verkavelingsaanvraag door Brummo nv. Op basis van de uitgevoerde bureaustudia luidde het advies om een landschappelijk booronderzoek uit te voeren in combinatie met proefsleuven indien er geen bewaarde paleobodem werd vastgesteld tijdens het landschappelijk booronderzoek. Nadat Studiebureau Archeologie bvba al toestemming kreeg, voor de definitieve verwerving van de percelen door Brummo nv, zijn er op het terrein landschappelijke boringen geplaatst. Echter, de uiteindelijke verwerving van de desbetreffende percelen door Brummo nv is niet doorgegaan.

Uit de reeds geplaatste landschappelijke boringen bleken geen podzolbodems of grootschalige verstoringen aanwezig te zijn binnen het onderzoeksgebied. De landschappelijke boringen betroffen Ap-B-C of Ap-C bodemprofielen. Hierdoor is er een lage kans op in situ prehistorische sites, maar er kunnen wel sites met archeologische bodemsporen verwacht worden. Zij besluiten de archeologienota met het advies om over te gaan naar proefsleuven. Verder onderzoek heeft niet plaatsgevonden.

1.1.3 Onderzoeksopdracht

Het archeologisch vooronderzoek beoogt vast te stellen of er een archeologische site aanwezig is op een terrein, wat de karakteristieken en de bewaringstoestand van deze site zijn, wat haar relatie is met het landschap, welke waarde ze heeft, en hoe ermee moet omgegaan worden in het kader van bodemingrepen.

De Code Goede Praktijk draagt een aantal mogelijke fasen aan, opgedeeld in prospectie zonder ingreep in de bodem (bureaustudie, landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek, veldkartering) en prospectie met ingreep in de bodem (verkennend archeologisch booronderzoek, waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten, proefputten in functie van steentijd artefactensites). Na voltooiing van elke fase in het vooronderzoek wordt afgewogen of verder vooronderzoek noodzakelijk is en wat de aard van dat vooronderzoek is. Na iedere fase in het vooronderzoek volgt verder vooronderzoek, zonder ingreep in de bodem of met ingreep in de bodem, indien op basis van de reeds uitgevoerde fase(s) van het vooronderzoek onvoldoende informatie gegenereerd is om:

- de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende te staven.
- een gemotiveerde uitspraak te doen over het al dan niet moeten nemen van maatregelen.
- een plan van aanpak voor een archeologische opgraving op te maken.
- een plan van aanpak voor een behoud in situ op te maken.

De keuze van de methode voor verder vooronderzoek wordt gebaseerd op de volgende vier criteria, aangezien het doel van een archeologisch vooronderzoek immers is om met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bovenstaande informatie te kunnen leveren:

- Is het mogelijk deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het nuttig deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het overdreven schadelijk voor het bodemarchief deze methode toe te passen op dit terrein?

² <https://loket.onroenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/450>

- Is het noodzakelijk deze methode toe te passen op dit terrein (kosten-batenanalyse)?

Vraagstelling:

- Kan de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende gestaafd worden?
- Zijn er archeologisch relevante sites aanwezig?
- Wat is het wetenschappelijk potentieel van de aanwezige sites?
- Moeten er bijkomende maatregelen genomen omwille van eventuele aanwezige sites?
- Maak een plan van aanpak op voor een eventueel vervolgonderzoek.
- Kunnen maatregelen voorgesteld worden voor een eventueel behoud in situ van een aanwezige archeologische site? Hoe kunnen deze maatregelen afgedwongen en gecontroleerd worden?

Randvoorwaarden: niet van toepassing.

1.1.4 Beschrijving van de geplande werken

Huidige situatie

Het terrein bestaat uit lage vegetatie aan de westelijke zijde, gras met enkele bomen aan de zuidelijke zijde en centraal binnen het projectgebied zijn ook enkele bomen. De oostelijke zijde bestaat uit hoge vegetatie en bomen, tevens is er een woning met garage aansluitend op de Kroonstraat (fig 1.4).



Fig. 1.4: Bestaande toestand van het projectgebied.

Geplande situatie

De geplande ingreep houdt in dat er op de bestaande percelen een verkaveling zal plaatsvinden. Er zullen 13 halfopen of gesloten woningen gebouwd worden die ontsloten worden met het bestaande wegennet via de Kroonstraat. Het tracé van de wegenis heeft een west-oostelijke oriëntatie en is gelegen aan de noordzijde van het projectgebied. Deze wegenis heeft een aftaking naar het zuiden toe ter hoogte van de westelijke zijde van het projectgebied. De wegenis heeft aan weerszijde een troittoir, de gehele breedte zal 8,5 meter omvatten. Tevens zullen er twee parkeerstroken voorzien worden, één aan de westelijke zijde met parkeergelegenheid voor 3 auto's en aan de centraal zuidelijke zijde met parkeergelegenheid voor 7 auto's. Daarnaast is aan het westelijk uiteinde nog een groene zone voorzien. De woningen zullen voorzien zijn van een achtertuin van ca. 8 of 9 meter en een voortuintje. Het projectgebied wordt aan de zuidelijke en westelijke zijde omzoomd door een gracht, waarover een brugje loopt aan de zuidelijke zijde. De woningen zullen aangesloten worden op het nutsleidingennetwerk³ (fig. 1.5).

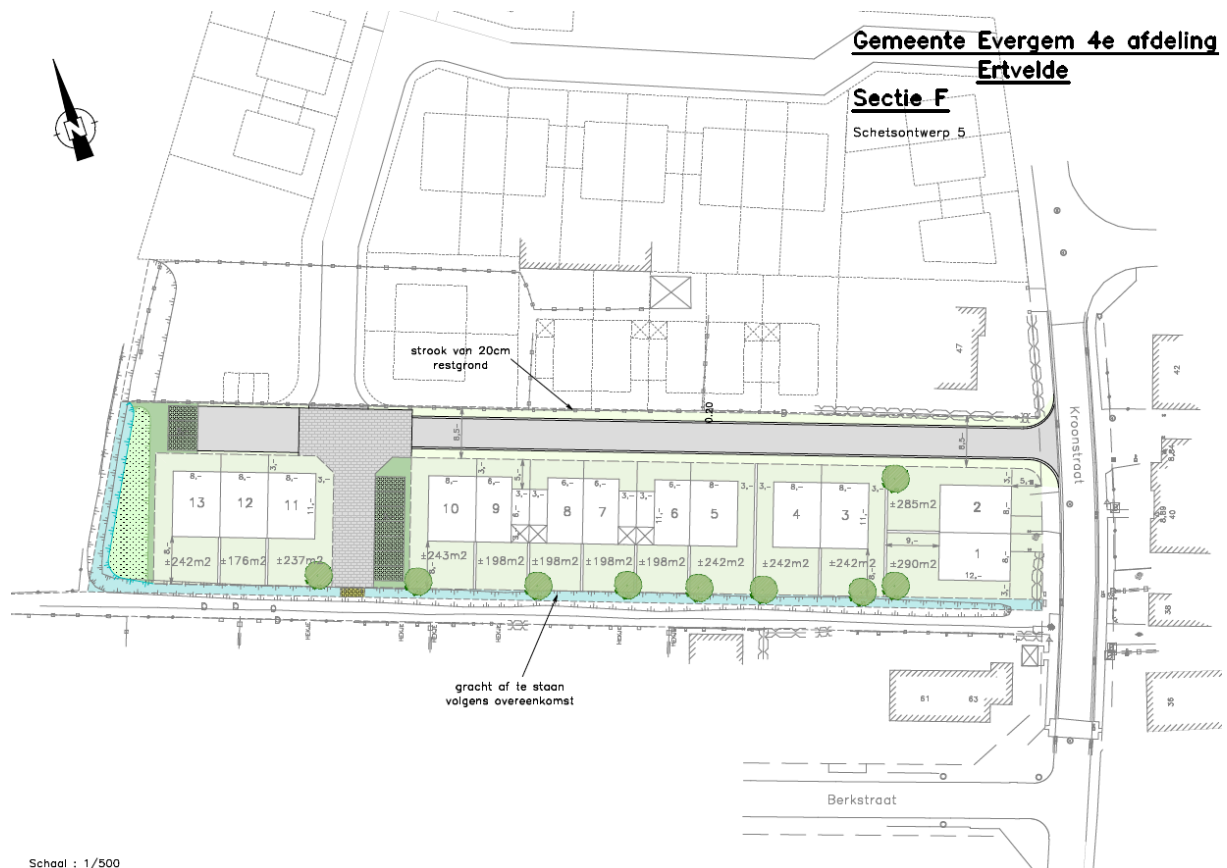


Fig. 1.5: Grondplan geplande ingreep.

1.1.5 Werkwijze

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online onderzocht via www.dov.vlaanderen.be. Op basis van de onderzochte kaarten werd gepoogd een duidelijk beeld te

³ Alle informatie met betrekking tot de geplande werken werd aangeleverd door de initiatiefnemer. Alle informatie die momenteel voorhanden is, wordt vermeld in de archeologienota. De plannen worden ook digitaal in bijlage meegeleverd om de leesbaarheid te bevorderen.

verkrijgen van de landschappelijke en bodemkundige ligging van het projectgebied (conform de Code van Goede Praktijk art. 12.5.2.1 en art. 12.5.2.2). Hiervoor werd gebruik gemaakt van volgende kaarten:

- Bodemkaart
- Tertiair geologische kaart
- Quartair geologische kaart
- Digitaal Hoogtemodel (DHM II)

De geomorfologische kaart kon niet worden geraadpleegd omdat deze niet beschikbaar is voor het projectgebied.

Van het tot nog toe uitgevoerde historisch en heemkundig onderzoek is een stand van zaken opgemaakt met betrekking tot het onderzoeksgebied op basis van de beschikbare publicaties. Het historisch kaartmateriaal en luchtfoto's is gegeorefereerd geraadpleegd via het geoportaal van het agentschap Onroerend Erfgoed en bijkomend kaartmateriaal werd opgezocht via www.cartesius.be. Het gebruikte kaartmateriaal werd geselecteerd op basis van de nauwkeurigheid en de aanwezige geschiedkundige gegevens (conform de Code van Goede Praktijk art. 12.5.1.2). Volgende kaartmateriaal en luchtfoto's werden geraadpleegd:

- Ferrariskaart (1770-1777)
- Vandermaelenkaart (1846-1854)
- Poppkaart (1842-1879)
- Topografische kaart (1904)
- Luchtfoto's (1971, 2000-2003, 2012, meest recente)

Het belangrijkste beschikbare historische kaartmateriaal werd geraadpleegd om de geschiedenis van het grondgebruik gedurende de laatste eeuwen zo goed mogelijk na te gaan. Deze informatie kan een impact hebben op de kwaliteit van het eventueel aanwezige bodemarchief en de bewaring ervan. Bijkomend archiefonderzoek is niet uitgevoerd omdat uit de analyse van het historisch kaartmateriaal geen grondgebruik naar voor komt dat dit noodzakelijk maakt. Het kaartmateriaal wijst op een hoge bewoningsdensiteit in het verleden. Een grondige studie van de beschikbare archivalische bronnen kan wel bijkomende informatie aandragen voor de middeleeuwse geschiedenis van het onderzoeksgebied, maar een dergelijk onderzoek is van een dusdanige omvang dat dit niet past binnen een archeologienota.

1.2 Assessmentrapport

1.2.1 Landschappelijke ligging van het projectgebied

Het projectgebied is gelegen tussen de Kroonstraat, de Berkstraat en de Hospitaalstraat. Het terrein is gelegen op een hoogte tussen 8,6 meter TAW in het zuidoosten en 7,5 meter TAW zuidwesten (fig. 1.6 en fig. 1.7) en maakt deel uit van de archeo-regio de zandstreek (fig. 1.2). Een gedetailleerde kijk op het projectgebied toont een vrij reliëfrijk terrein dat daalt naar het zuidwesten toe (fig. 1.8). Het terrein is gelegen in het bekken van de Gentse kanalen, in het stroomgebied van de Schelde. De dichtstbijzijnde waterloop is de Zwarteluisbeek (fig. 1.7).

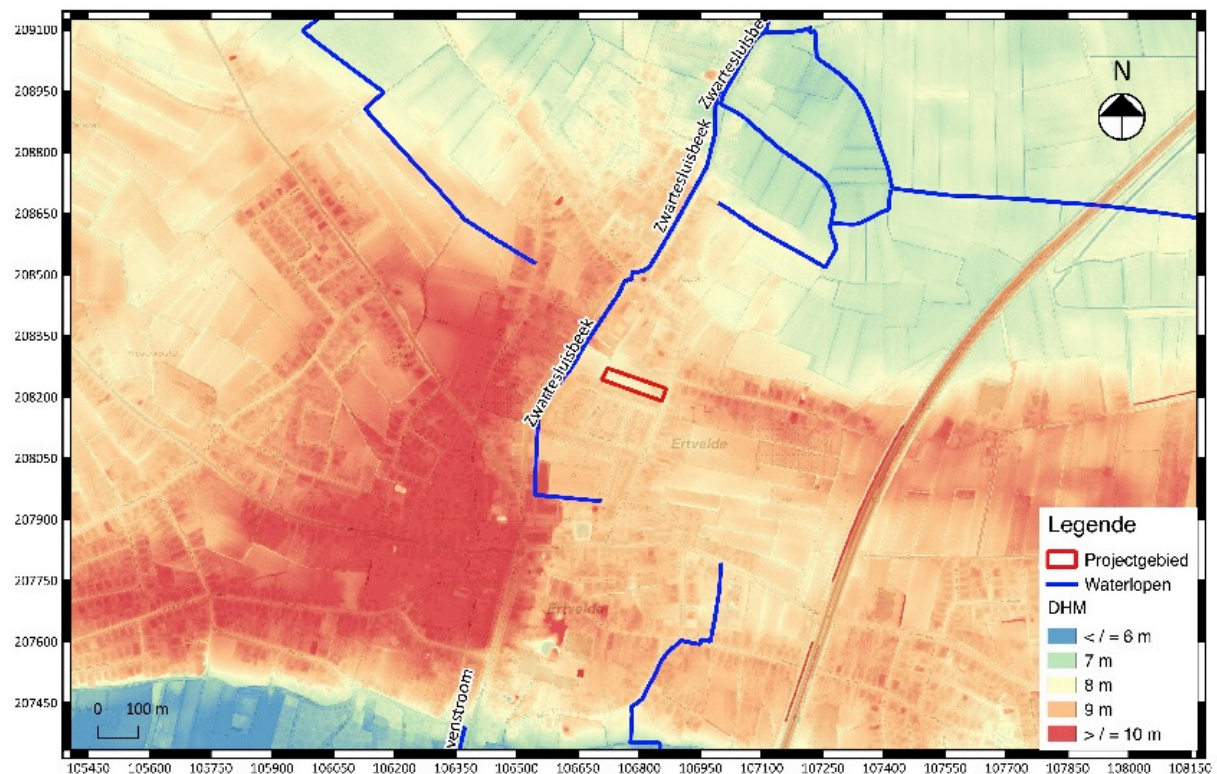


Fig. 1.6: Uittreksel uit het digitaal hoogtemodel met aanduiding van het projectgebied.

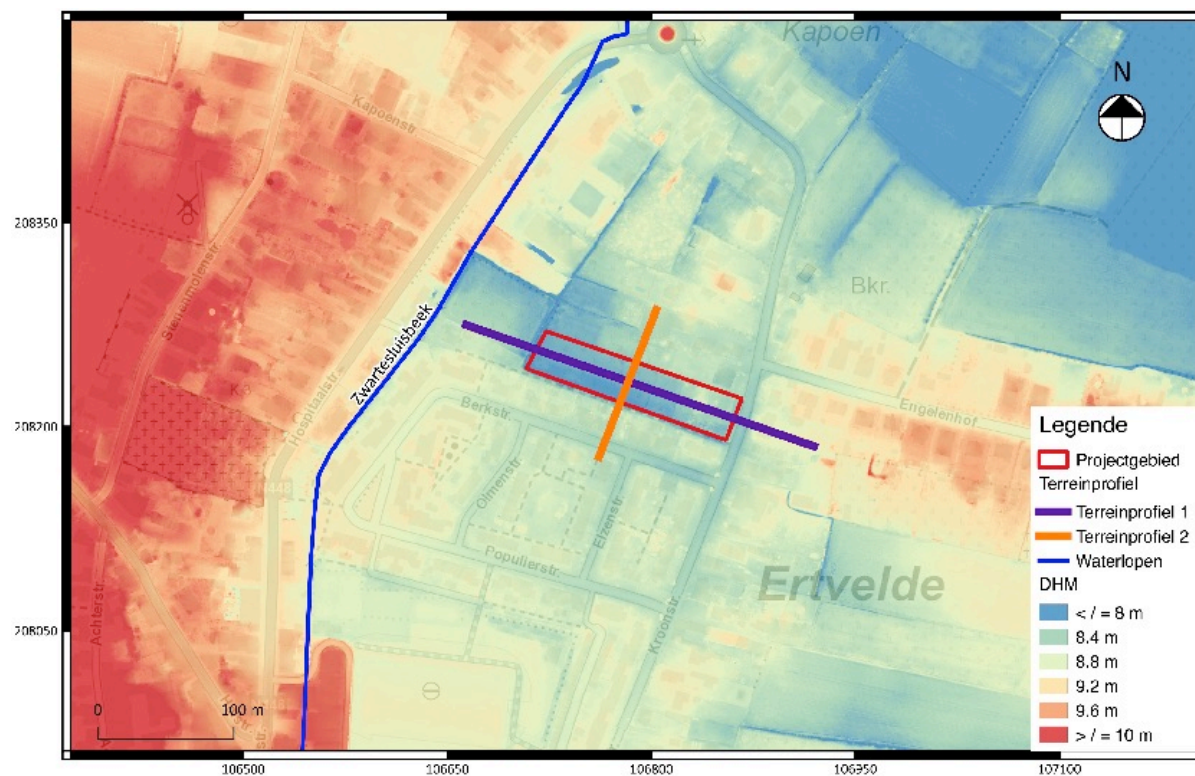


Fig. 1.7: Detail uit het digitaal hoogtemodel met aanduiding van het projectgebied en terreinsneden.

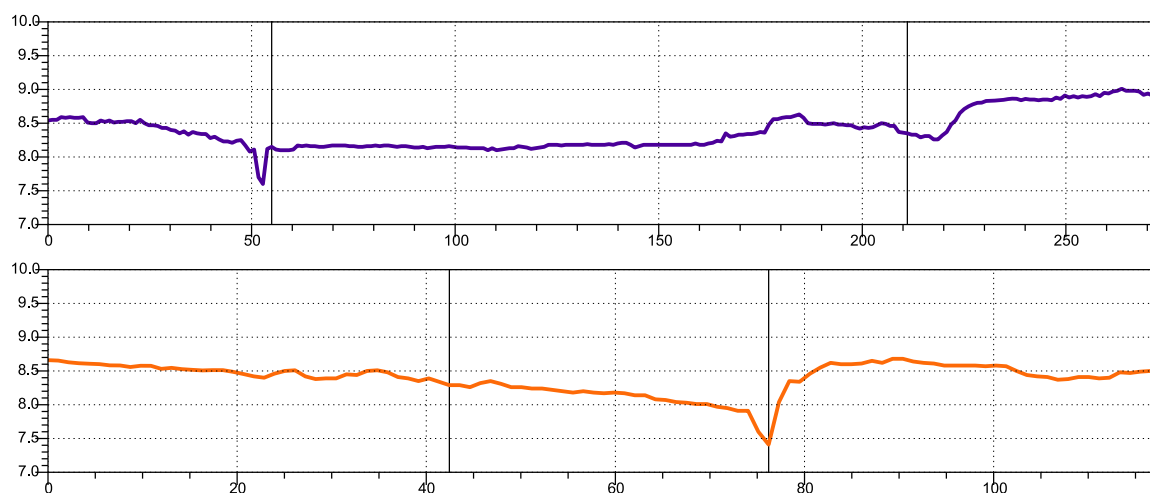


Fig. 1.8: Terreinverloop ter hoogte van het projectgebied.

Hierna staan de gegevens opgelijst zoals online beschikbaar op www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be:

Onder het projectgebied bevinden zich volgens de tertiair geologische kaart (fig. 1.9) sedimenten van de Formatie van Maldegem, Lid van Buisputten (code MaBu, laat tot midden Eoceen). De formatie van Maldegem is een mariene formatie die wordt gekenmerkt door een afwisseling van zandlagen en kleilagen. De Formatie van Maldegem werd gevormd tijdens het Laat-Lutetien tot en met het Bartonien (ca. 42 tot 37 miljoen jaar geleden). De formatie van Maldegem wordt gekarakteriseerd door volgende kenmerken: afwisselend grijzig, glauconiethoudend fijn zand en grijsblauwe, eveneens glauconiethoudende zware klei.

Op de quartair geologische kaart is het projectgebied te situeren op sedimenten van het type 13 (fig. 1.10). Deze bestaat uit eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen. In combinatie hiermee, of in de plaats van de eolische afzettingen, komen hier ook hellingsafzettingen uit het quartair voor (ELPw en/of HQ). Hieronder komen fluviatiele afzettingen uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) voor (FLPw). Tenslotte zijn er onderaan mariene en estuariene getijdenafzettingen van het Eemiaan (Laat-Pleistoceen) (GLPe).

Ten noorden is er nabij het projectgebied een andere quartair geologische laag aanwezig, namelijk dat van het type 3. Deze bestaat uit eolisch zandafzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen. In combinatie hiermee, of in dat plaats van de eolische afzettingen, komen hier ook hellingsafzettingen uit het quartair voor (ELPw en/of HQ). Onder deze laag komen tenslotte fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) voor (FLPw).

De bodemkaart karteert het projectgebied als een Zdg-, Zcg- en OB-bodem (fig. 1.11).

De Zdg-bodemserie betreft matig natte zandbodems met een duidelijke ijzer en/of humus B-horizont. Het Zcg-bodemtype betreft matig droge zandgronden met duidelijke humus en/of ijzer B horizont. Deze podzolen hebben een bouwvoor met een laag humusgehalte.

Het OB-bodemtype verwijst naar (nog niet gekarteerde) bebouwde zones.

Nabij het projectgebied, aan de westelijke zijde, komt ook de bodemserie ZdP voor. Dit zijn matig natte zandbodems zonder profiel of met een onbepaald profiel.

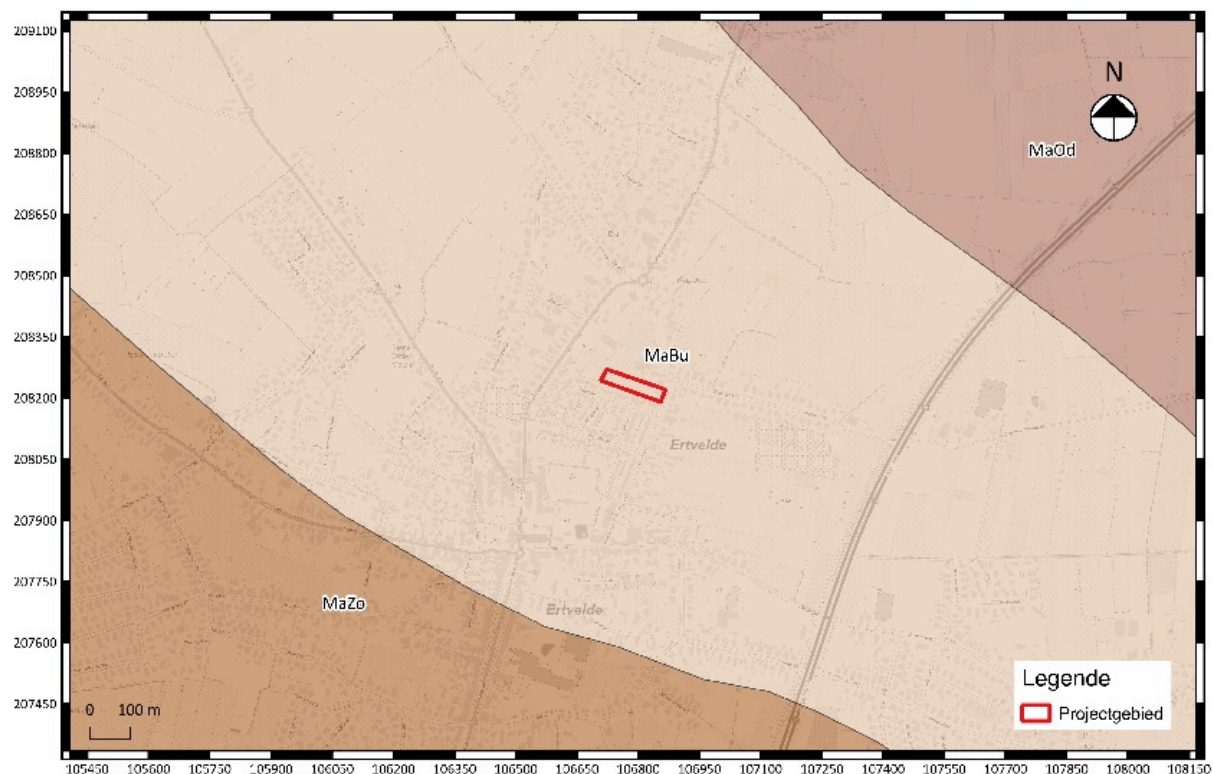


Fig. 1.9: Uittreksel uit de tertiair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied.

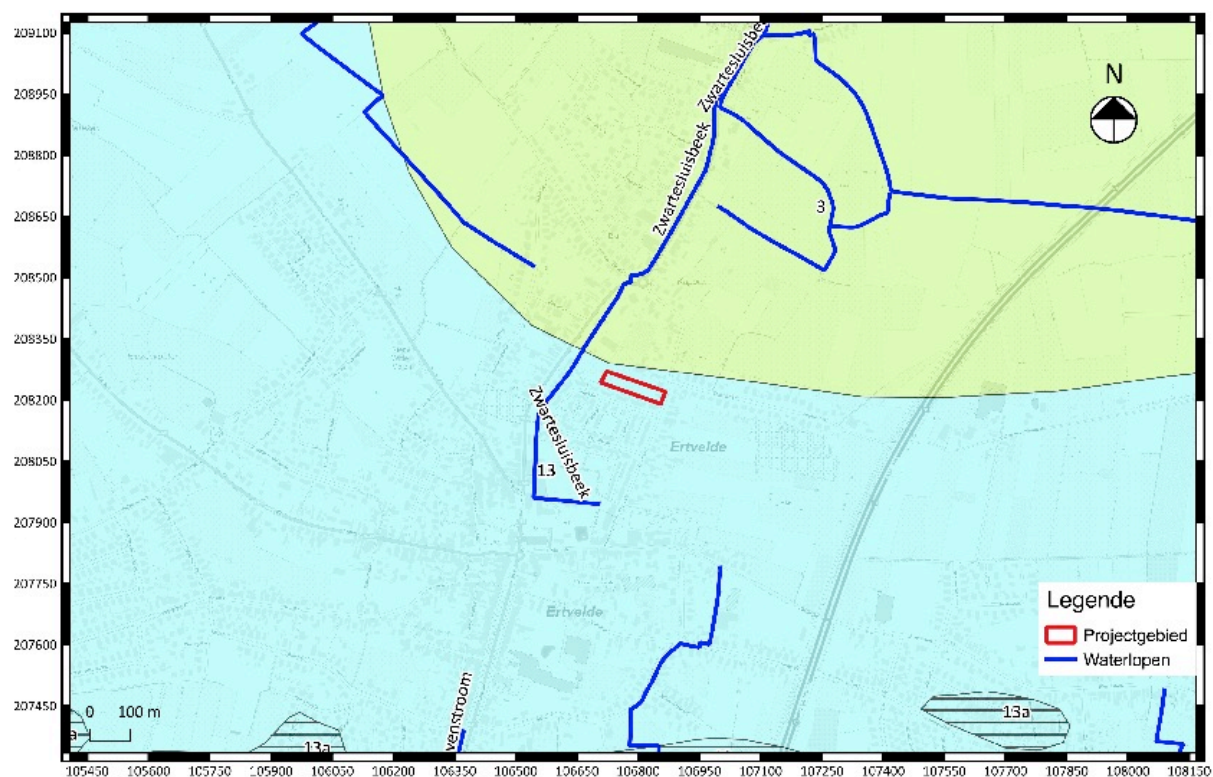
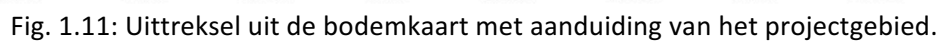


Fig. 1.10: Uittreksel uit de quartair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied.



1.2.2 Historische beschrijving van het projectgebied

Het projectgebied maakt deel uit van de deelgemeente Ertvelde en is gelegen in de provincie Oost-Vlaanderen.

Ertvelde is ontstaan op een dekzandrug langsheen de Antwerpse heerweg, tot de 16^{de} eeuw de belangrijkste verbindingsweg tussen Antwerpen en Brugge. Volgens de inventaris bouwkundig erfgoed stamt de oudste vermelding van Ertvelde uit 1167 en behoorde toe aan de graven van Vlaanderen. In 1649 werd Ertvelde verkocht aan de heren della Faille. Binnen de gemeente Ertvelde waren twee heerlijkheden gesitueerd. De eerste heerlijkheid was deze van de burggravij met een *castrum* op de Hoge Wal aan de Burggravenstroom. Dit *castrum* is in 1385 tijdens de Gentse opstand vernield. De tweede heerlijkheid is deze van Averij die gesticht is in 1227. Ertvelde is in verschillende periodes onderhevig geweest aan verwoestingen en plunderingen ten gevolge van oorlogen. Zowel in 1385, 1488-1493, de 16^{de} eeuw, de 17^{de} eeuw, de 18^{de} eeuw en 20^{ste} werden de dorpen meermaals bezet en geplunderd. In de 16^{de} eeuw heeft er vermoedelijk een ontvolking van de regio plaatsgevonden ten gevolge van oorlogen.⁴

Op de Ferarriskaart (fig. 1.12) wordt het projectgebied gekarteerd in de rurale omgeving van Ertvelde, waarvan het bebouwde centrum zich ten zuidwesten van het projectgebied bevindt. Binnen het projectgebied komen er geen gebouwen voor, maar het sluit in het westen aan op een wegtracé dat gelijkaardig is aan het wegtracé van de huidige Kroonstraat. Ook op de Atlas der Buurtwegen (fig. 1.3) is het projectgebied gelegen in een rurale omgeving, aansluitend op een wegtracé. In de nabijheid van het projectgebied zijn ten noorden, ten zuiden en ten zuidoosten wel enkele gebouwen zichtbaar, maar binnen het projectgebied zijn er geen gebouwen gekarteerd. Het projectgebied sluit in het oosten, het zuiden en het westen goed aan op de toenmalige percelering, in tegenstelling tot de voorgaande kaart. Op de Vandermaelen kaart (fig. 1.14) is te zien dat deze relatief goed aansluit bij het voorgaande kaartbeeld, wel is er een omschrijving van het huis ten noorden van het projectgebied, namelijk het "*Blaawhuys*". De kaart van Popp sluit zich eveneens goed aan bij het voorgaande kaartbeeld (fig. 1.15). De topografische kaart van 1904 (fig. 1.16) toont aan dat er binnen de grenzen van het projectgebied geen gebouwen zijn of andere activiteiten werden uitgevoerd.

Op de luchtfoto van 1971 (fig. 1.17) is te zien dat de omgeving rondom het projectgebied bebouwd is en ook binnen de contouren van het projectgebied lijkt er aan de oostzijde bebouwing aanwezig te zijn, de westzijde wordt ingenomen door lage vegetatie of gras en centraal oostelijk enkele bomen. Op de luchtfoto van 2000-2003 (fig. 1.18), de luchtfoto van 2012 (fig. 1.19) en de meest recente luchtfoto (fig. 1.20) is het duidelijk zichtbaar dat het projectgebied ingenomen is door een woning met garage aan de oostelijke zijde en gras of lage vegetatie in de westelijke en centrale regio. De zuidelijke zijde wordt omzoomd met enkele bomen en de oostelijke zijde heeft ook hoge begroeiing.

⁴ Lanclus e.a. 1993; De Vos 1971.



Fig. 1.12: Uittreksel uit de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied.

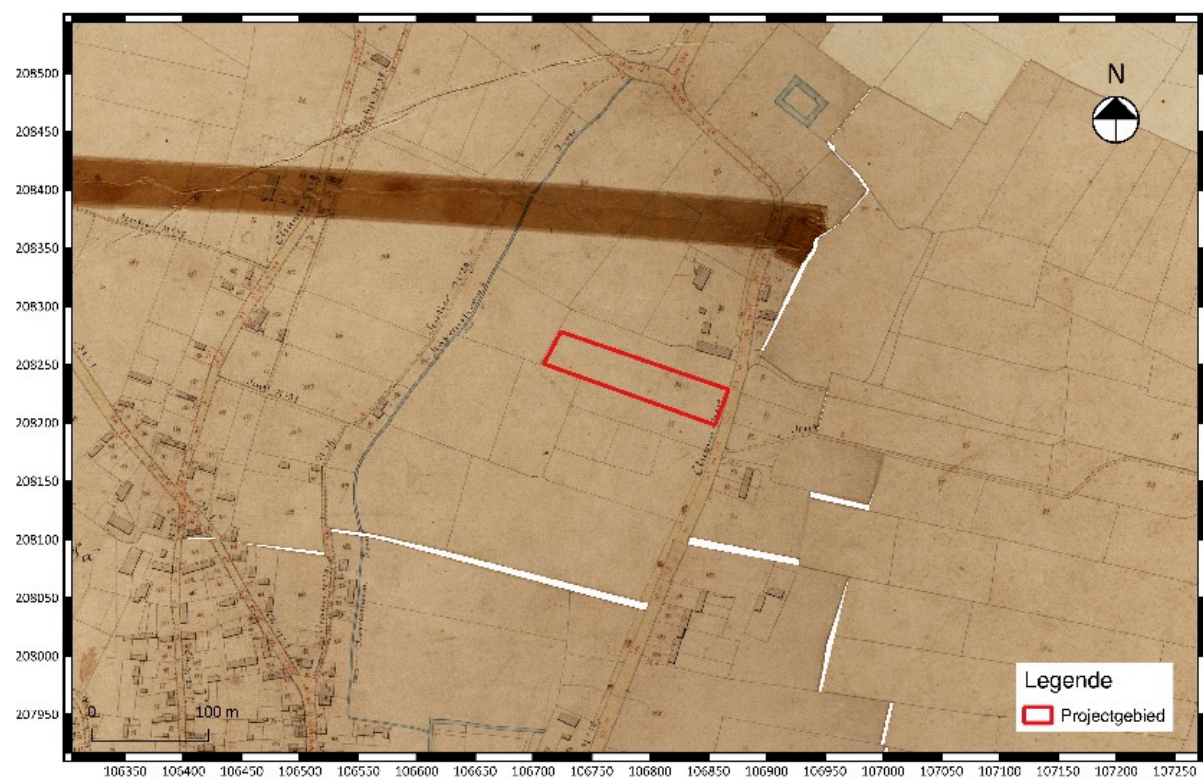


Fig. 1.13: Uittreksel uit de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied.



Fig. 1.14: Uittreksel uit de kaart van Vandermaelen met aanduiding van het projectgebied.

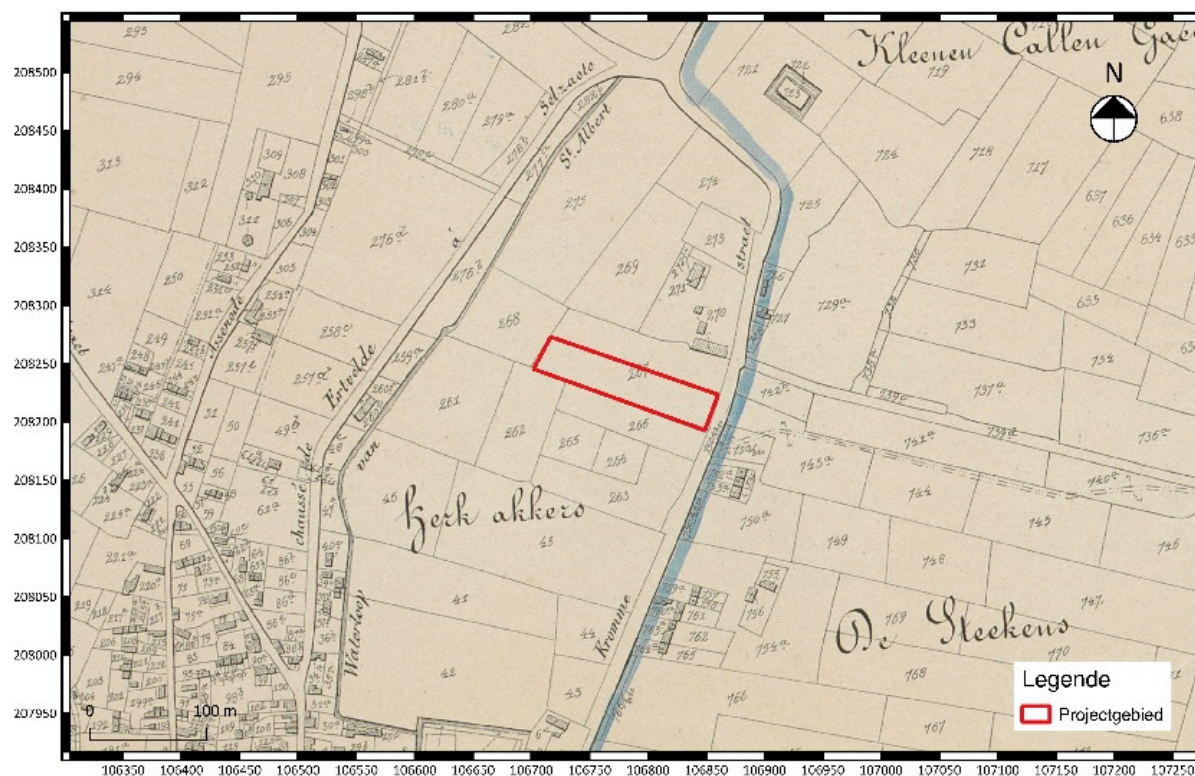


Fig. 1.15: Uittreksel uit de kaart van Popp met aanduiding van het projectgebied.

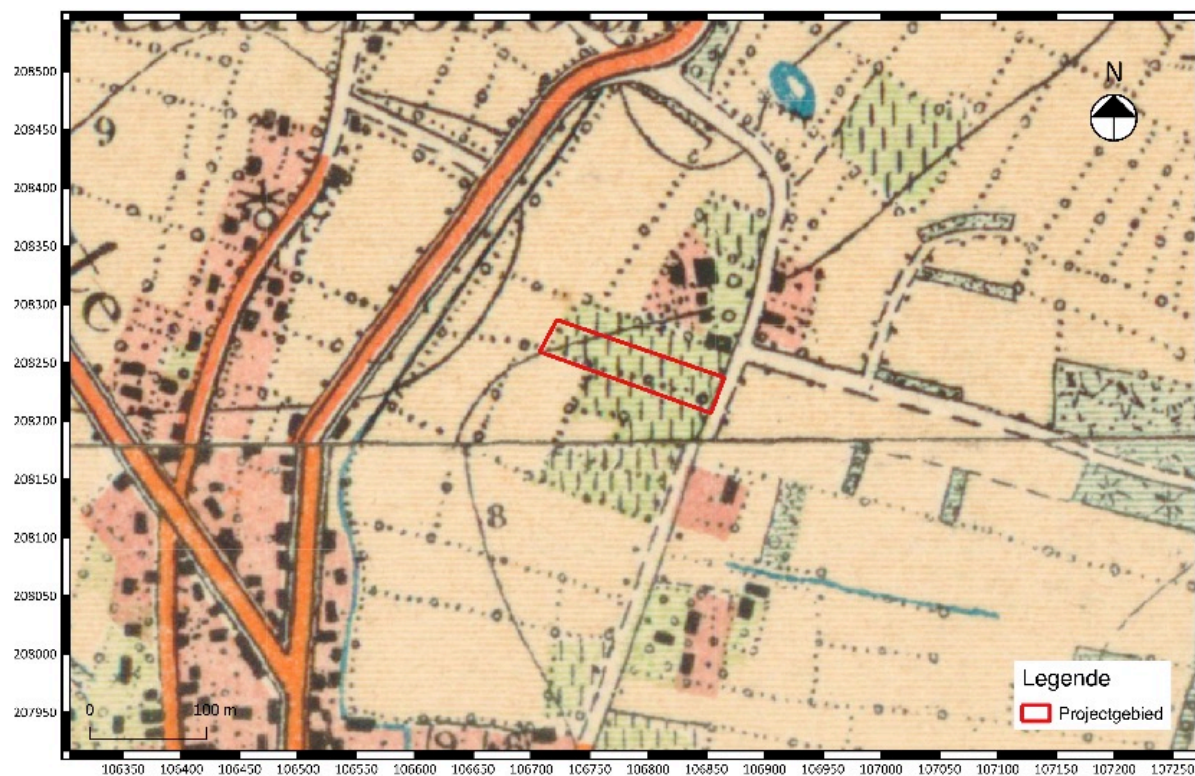


Fig. 1.16: Detail uit een topografische kaart van 1904 met aanduiding van het projectgebied.

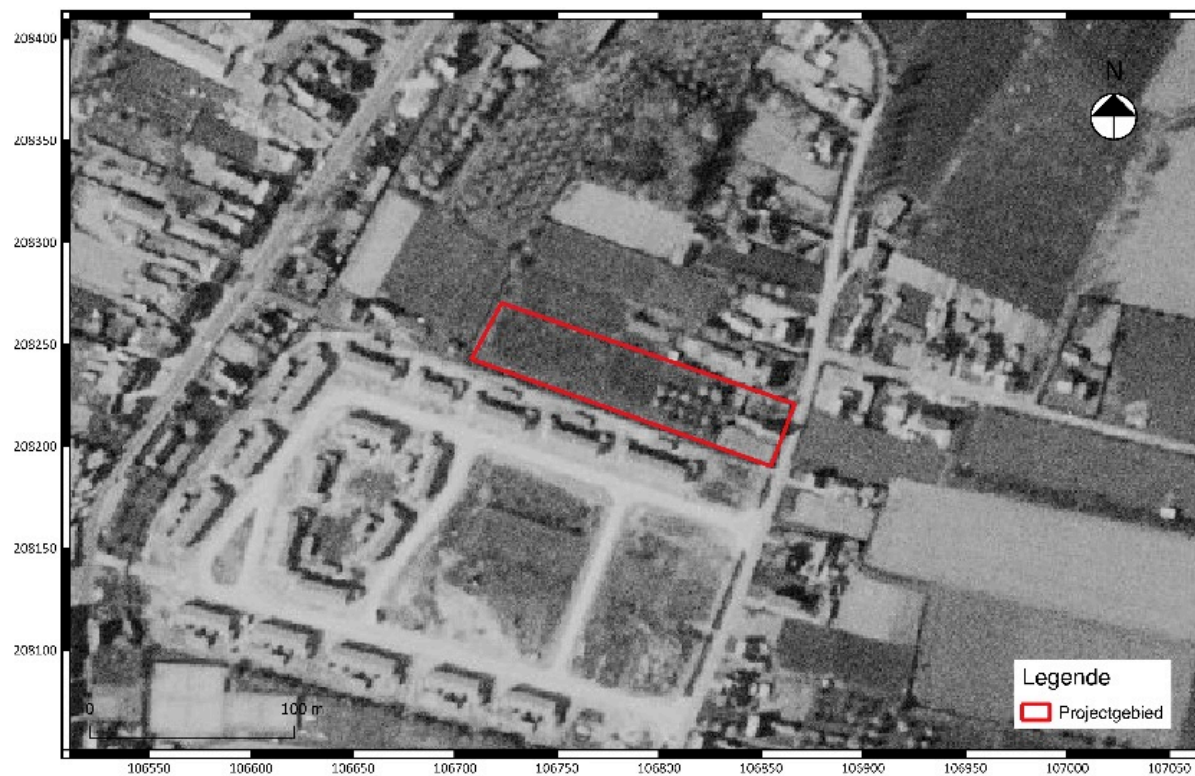


Fig. 1.17: Detail uit een luchtfoto van 1971 met aanduiding van het projectgebied.



Fig. 1.18: Detail uit een luchtfoto van 2000-2003 met aanduiding van het projectgebied.



Fig. 1.19: Detail uit een luchtfoto van 2012 met aanduiding van het projectgebied.



Fig. 1.20: Detail uit de meest recente luchtfoto met aanduiding van het projectgebied.

1.2.3 Archeologisch kader van het projectgebied

In de ruime omgeving van het projectgebied zijn enkele locaties opgenomen in de databank van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (fig. 1.21).⁵

Ter hoogte van de hospitaalstraat, op ca. 260 meter ten zuidwesten van het projectgebied, heeft een archeologisch vooronderzoek plaatsgevonden door de Kale-Leie Archeologische Dienst in 2007. Tijdens dit onderzoek werden er recente verstoringen aangetroffen uit de Nieuwste tijd (CAI ID 215606).⁶

Aan de Molenstraat, op ca. 740 meter ten zuidwesten van het projectgebied, heeft er een archeologisch vooronderzoek plaatsgevonden door Monument Vandekerckhove bvba in 2016. Hierbij is er een oost-west georiënteerde structuur van paalkuilen werd aangetroffen maar geen dateerbaar materiaal. Op het terrein zouden mogelijk brandrestengraven aanwezig kunnen zijn (CAI ID 213777).⁷

Ter hoogte van de Molenstraat, op ca. 670 meter ten zuidwesten van het projectgebied, heeft er een archeologisch vooronderzoek plaatsgevonden door De loge & Hoorne bvba in 2015. Dit onderzoek leverde kuilen, grachten en greppels op die op basis van het vondstenmateriaal in de nieuwste tijd kunnen geplaatst worden (CAI ID 209002).⁸

⁵ <https://cai.onroerenderfgoed.be>

⁶ s.n. 2008.

⁷ Scheltjens et al S. 2016.

⁸ De Logi et al 2015.

Gelegen aan de Holstraat, zo'n 730 meter ten noordwesten van het projectgebied, is een locatie waar een archeologisch vooronderzoek heeft plaatsgevonden bij de aanleg van een Fluxys aardgasleiding in 2004. Tijdens dit onderzoek werden er een laatmiddeleeuwse houtskool- of kolenbranderkuil aangetroffen (CAI ID 1015).⁹

Binnen het kaartbeeld zijn ten oosten van het projectgebied ook twee metaaldetectie vondstlocaties aanwezig.

In de Jacques Parysstraat, op ca. 650 meter ten oosten van het projectgebied, zijn enkele munten gevonden die worden gedateerd in de late middeleeuwen (CAI ID 166056).

Verder naar het oosten toe, aan de Callemansputteweg, zo'n 970 meter van het projectgebied af, zijn laatmiddeleeuwse munten gevonden met behulp van metaaldetectie (CAI ID 163934).

Binnen het kaartbeeld, zo'n 970 meter ten oosten van het projectgebied, ter hoogte van de Rieme – Noord is een locatie waar de Ugent in 2009 actief is geweest. Tijdens hun onderzoek troffen ze twee laatmiddeleeuwse grachten aan met aardewerk en 24 kolenbranderskuilen uit de Nieuwe Tijd. Uit de resultaten van hun prospectie met ingreep in de bodem bleek dat de omliggende zone negatief was voor archeologische resten (CAI ID 150333).¹⁰

Binnen het kaartbeeld zijn ook twee onbepaalde vondstlocaties gelegen.

Ter hoogte van de Burggravenmolen (ERT262), zo'n 760 meter ten zuidwesten van het projectgebied, is een laatmiddeleeuwse molen gelegen (CAI ID 970549).

Aan de Reigerstraat, zo'n 1070 meter ten zuidoosten van het projectgebied, was een laatmiddeleeuwse hoeve met walgracht gelegen (CAI ID 970552).¹¹

Binnen het kaartbeeld is ook het projectgebied van vier bekrachtigde (archeologie)nota's gelocaliseerd.

Deels binnen de westelijke contour van het projectgebied en ten noorden hiervan is een terrein waarvoor Studiebureau Archeologie bvba in 2016 een archeologienota heeft opgesteld. De aanleiding voor het opstellen van deze archeologienota vormde een verkavelingsaanvraag door Brummo nv. Nadat Studiebureau Archeologie al toestemming kreeg, voor de definitieve verwerving van de percelen door Brummo nv, zijn er op het terrein landschappelijke boringen geplaatst. Echter, de uiteindelijke verwerving van de desbetreffende percelen door Brummo nv is niet doorgegaan. Uit landschappelijke boringen bleken geen podzolbodems of grootschalige verstoringen aanwezig te zijn binnen het onderzoeksgebied. Hierdoor is er een lage kans op in situ prehistorische sites, maar er kunnen wel sites met archeologische bodemsporen verwacht worden. Zij besluiten de archeologienota met het advies om over te gaan naar proefsleuven (ID 450).¹²

Op ca. 50 meter ten noordoosten van het projectgebied is een terrein waarvoor een archeologienota is opgesteld door Studiebureau Archeologie bvba in 2016. De aanleiding voor deze archeologienota was een verkavelingsaanvraag. Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek en de uitgevoerde landschappelijke boringen op het terrein raden zij aan om proefsleuven aan te leggen. De boringen

⁹ Perdaen et al 2004.

¹⁰ Hoorne et al 2009.

¹¹ Wolf M. 1986-1987.

¹² Verrijckt et al 2016.

hebben aangetoond dat het terrein een bodemopbouw heeft met een Ap-B-C profiel maar geen podzolbodem (ID 451).¹³

In de Kuipstraat, op ca. 820 meter ten zuidwesten van het projectgebied is een gebied waarvoor een archeologienota is opgemaakt door Baac Vlaanderen bvba in 2016. De aanleiding voor de opmaak van de archeologienota vormde een verkavelingsaanvraag. Op basis van hun bureaustudie adviseren zij om proefsleuven op het terrein aan te leggen (ID 4843).¹⁴

Op ca. 350 meter ten zuidoosten van het projectgebied, ter hoogte van de Riemsesteenweg, is een terrein waarvoor een archeologienota is opgesteld door de VUHbs in 2017. De aanleiding voor deze archeologienota waren geplande riolerings- en wegeniswerken en de aanleg van een bufferbekken. Op basis van de behaalde resultaten adviseren zij om een landschappelijk booronderzoek te doen en om eventueel verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek te laten volgen en tenslotte een proefsleuvenonderzoek (ID 5306).¹⁵

Tot de bouwkundig erfgoedrelicten behoren volgende items van noord naar zuid:

- Relict ID 215478 Voorpostbunker
- Relict ID 215479: Voorpostbunker
- Relict ID 215480: Manschappenbunker
- Relict ID 33946: Site Stenen Molen
- Relict ID 215477: Voorpostbunker
- Relict ID 33923: Begraafplaats
- Relict ID 215474: Voorpostbunker
- Relict ID 215475: Voorpostbunker
- Relict ID 33935: Gemeentehuis Ertvelde
- Relict ID 33934: Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw Hemelvaart
- Relict ID 33938: Pastorie Onze-Lieve-Vrouw Hemelvaartparochie
- Relict ID 33936: Herenhuis
- Relict ID 33940: Herenhuis
- Relict ID 212442: Oorlogsmonument Eerste Wereldoorlog
- Relict ID 33939: Dorpswoning
- Relict ID 33937: Dorpswoning
- Relict ID 33928: Brouwerij Den Engel
- Relict ID 33929: Dorpswoning
- Relict ID 33930: Brouwerij De Peer
- Relict ID 217006: Postmeesterswoning
- Relict ID 33931: Dorpswoning
- Relict ID 33932: Burgerhuis
- Relict ID 33919: Hoeve-herberg
- Relict ID 33933: Villa
- Relict ID 33945: Boerenarbeiderswoning

¹³ Verrijckt et al 2016.

¹⁴ Vandeplassche & Woltinge 2016.

¹⁵ Schouten et al 2017.

Ten noordoosten van het projectgebied is een landschapsatlas-locatie, genaamd het “Kasteelken” (ID R40009)

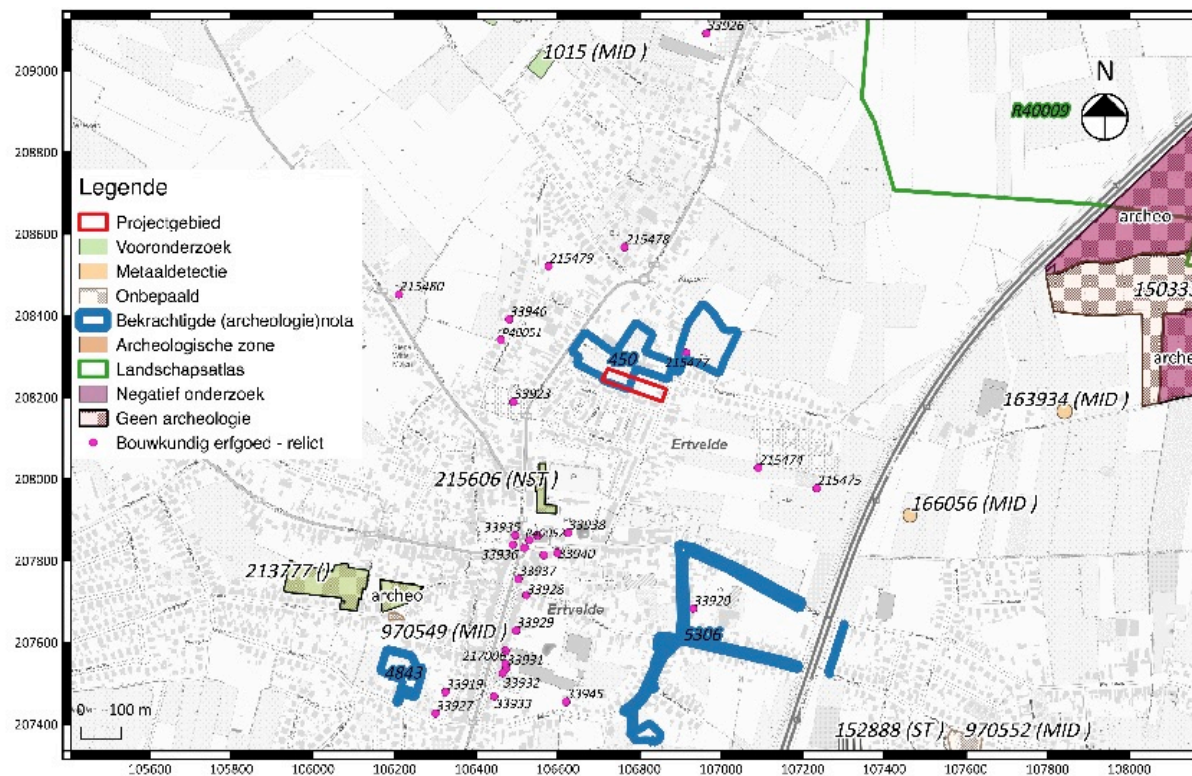


Fig. 1.21: Uittreksel uit de CAI met situering van het projectgebied¹⁶

16 www.agiv.be

1.2.4 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied

Het projectgebied bevindt zich ten noorden van het centrum van Ertvelde en heeft een hoog archeologisch potentieel. In de nabije omgeving van het projectgebied zijn er verschillende locaties bekend die behoren van de periode van de middeleeuwen tot die van de wereldoorlogen, tevens zijn er mogelijke brandrestengraven gevonden waardoor er een verwachting bestaat voor metaaltijden of de Romeinse periode.

Bodemkundig situeert het projectgebied zich op Zdg-, Zcg- en OB-bodemtypes.

De Zdg-bodemserie betreft matig natte zandbodems met een duidelijke ijzer en/of humus B-horizont.

Het Zcg-bodemtype betreft matig droge zandgronden met een duidelijke humus en/of ijzer B horizont.

Deze podzolen hebben een bouwvoor met laag een humusgehalte.

Het OB-bodemtype verwijst naar (nog niet gekarteerde) bebouwde zones.

Nabij het projectgebied, aan de westelijke zijde, komt ook de bodemserie ZdP voor. Dit zijn matig natte zandbodems zonder profiel of met een onbepaald profiel. Reeds uitgevoerde landschappelijke boringen direct ten westen en ten noorden van het projectgebied hebben aangetoond dat er geen podzolen aanwezig waren, deze bodems hadden een Ap-B-C of een Ap-C bodemopbouw.

Landschappelijk gezien ligt het projectgebied op een heuvelflank met in de omgeving een waterloop, de Zwartsluisbeek.

Op het historisch kaartmateriaal is te zien dat het projectgebied steeds binnen de rurale omgeving van Ertvelde lag en nooit bebouwd werd in de loop van de 18^{de} eeuw, 19^{de} eeuw of begin 20^{ste} eeuw (fig. 1.13). De luchtfoto's tonen wel aan aan dat het oostelijk deel van het projectgebied bebouwd was sinds 1971 tot het heden.

Voor het projectgebied zelf kan een archeologische verwachting worden vooropgesteld voor grondsporensites vanaf prehistorie tot en met de nieuwe tijd.

Bibliografie

Literatuur:

DE LOGI A., DE KREYGER F. 2015: *Ertvelde- Molenstraat. Archeologisch vooronderzoek- januari 2015*, (DL&H rapport 18), Deinze.

DE VOS A. 1971: *Geschiedenis van Ertvelde*, Ertvelde.

HOORNE, J., P. LALOO, CROMB P. & DE CLERCQ W. 2009: *Archeologisch vooronderzoek te Rieme-Noord (gem. Evergem, prov. Oost-Vlaanderen). Juli tot oktober 2009*. (UGent Archeologische Rapporten. Vol. 19), Gent.

LANCLUS K. EN M. VERBEECK 1993: *Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie Oost-Vlaanderen, Arrondissement Gent, Kantons Evergem - Lochristi*, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 12N4, Brussel - Turnhout.

PERDAEN Y. & DE VOS S. 2004: *Fluxys aardgasleiding DN 600: Zomergem - Zelzate 2004: archeologische begeleiding van de werkzaamheden (5 juli - 3 september 2004)*, Bassevelde.

SCHELTJENS S., WYNS G. 2016: *Archeologische prospectie Ertvelde Moldenstraat (prov. Oost-Vlaanderen). Basisrapport, Monument Vandekerckhove Afdeling Archeologie rapport 2016/8*, Ingelmunster.

SCHOUTEN E., GROENHUIJZEN M., VAN HAASTEREN M. & BEUKELAAR VAN GULIK T. 2017: *Omlegging VBR Riemsesteenweg Evergem (22.729) Bureauonderzoek/Archeologienota* (Zuidnederlandse Archeologische Notities 518), Amsterdam.

S.N. 2008: *Kale Leie Archeologische Dienst Jaarverslag 2007*, Aalter.

VANDEPLASSCHE A. & WOLTINGE I. 2016: *Archeologienota met uitgesteld vooronderzoek, Ertvelde, Kuipstraat*, Bassevelde.

VERRIJCKT J., SMEETS M., DE RAYMAEKER A., VANDER GINST V., VAN LIEFFERINGE N. & YPERMAN W. 2016: *Het archeologisch vooronderzoek aan de Kerkakker te Evergem*, Tienen.

VERRIJCKT J., SMEETS M., FOCKEDEV L. & YPERMAN W. 2016: *Het archeologisch vooronderzoek aan de Kroonstraat te Evergem*, Tienen.

WOLF M. 1986-1987: *Archeologisch onderzoek van de gemeente Ertvelde: prospectie-analyse-synthese* (onuitgegeven licentiaatsverhandeling RUG), Gent.

Websites:

<https://cai.onroerenderfgoed.be>

<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121317>

www.agiv.be

www.cartesius.be

www.dov.vlaanderen.be

www.geoportaal.be

www.geopunt.be

Bijlagen

Bijlage 1 : Plannenlijst

Projectcode					
Onderwerp	Plannenlijst				
Aanmaker alle plannen	Lawrence Dingens				
Plannummer/fig.	Type	Onderwerp	Schaal	Analoog/Digitaal	Datum
/1.1	Topo 2017	Locatie onderzoeksgebied	1/2.500	Analoog	28-5-2018
/1.2	Vlaams gewest	Archeoregio		Digitaal	28-5-2018
/1.3	Kadaster 2017	Locatie onderzoeksgebied	1/1000	Digitaal	28-5-2018
/1.5	Bouwplan	Grondplan geplande verkaveling.	1/200	Digitaal	26-04-2018
/1.6	Digitaal hoogtemodel	Hoogte	1/10.000	Digitaal	28-5-2018
/1.7	Digitaal hoogtemodel	Hoogte	1/3.000	Digitaal	28-5-2018
9/1.8		Terreinsnede		Digitaal	28-5-2018
/1.9	Bodemkaart	Bodemopbouw	1/5.000	digitaal	28-5-2018
/1.10	Tertiair geologische kaart	Tertiar (1989-2001)	1/10.000	Analoog & digitaal	28-5-2018
/1.11	Quartair geologische kaart	Quartair (1991-2005)	1/10.000	Analoog & digitaal	28-5-2018
/1.12	Historische kaart	Ferraris (1777)	1/5.000	Analoog	28-5-2018
/1.13	Historische kaart	Buurtwegen (1840)	1/3.500	Analoog	28-5-2018
/1.14	Historische kaart	Vandermaelen (1846-1852)	1/3.000	Analoog	28-5-2018
/1.15	Historische kaart	Popp (1842-1879)	1/3.500	Analoog	28-5-2018
/1.16	Historische kaart	NGI Basemap1904	1/3.500	Analoog	28-5-2018
/1.21	CAI	Gekende archeologische sites	1/10.000	Digitaal	28-5-2018

/2.1	Syntheseplan	Zone geselecteerd voor verder onderzoek	1/800	Digitaal	28-5-2018
/2.2	Syntheseplan	Projectie sleuvenplan op kadaster	1/800	Digitaal	28-5-2018

Bijlage 2: Fotolijst

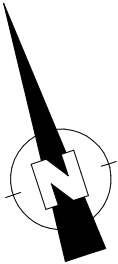
Projectcode			
Onderwerp	Fotolijst		
Nummer/ fig.	Type	Vervaardiging	Onderwerp
1/Voorblad	Luchtfoto 2012	Digitaal	Impressie terrein – detail
1.4	Terreinfoto	Digitaal	Huidige toestand onderzoeksgebied
/1.18	Luchtfoto 1971	Analoog	Impressie terrein - detail
/1.19	Luchtfoto 2000-2003	Analoog	Impressie terrein - detail
/1.20	Luchtfoto 2012	Digitaal	Impressie terrein - detail
/1.21	Luchtfoto meest recent	Digitaal	Impressie terrein - detail

Bijlage 3: Verkavelingsplannen

Gemeente Evergem 4e afdeling
Ertvelde

Sectie F

Schetsontwerp 5



strook van 20cm
restgrond

gracht af te staan
volgens overeenkomst